

ANTONIO MARIA SICARI

Pestra lepota svete Cerkve v Mariji in svetnikih

1. Cerkvenostna popolnost Marije

Osnovne značilnosti krščanske svetosti so dovršeno povzete v naslednjih trditvah drugega vatikanskega koncila: »Kristus, Božji Sin, ki ga z Očetom in Svetim Duhom slavimo kot 'edino svetega', je namreč Cerkev vzljubil kot svojo nevesto in sam sebe dal zanjo, da bi jo posvetil; združil jo je s seboj kot svoje telo ter jo napolnil s podaritvijo Svetega Duha v Božjo slavo« (...). »O Cerkvi, katere skrivnost razlaga cerkveni zbor, verujemo, da je neuničljivo sveta« (C 39). »Ko Cerkev zre na Marijino skrivnostno svetost in posnema njeno ljubezen, (...) postane tudi ona sama mati« (C 64).

»Medtem ko je Cerkev v blaženi Devici že dosegla popolnost, v kateri je brez madeža in gube (prim. Ef 5, 27), pa si verniki še prizadevajo, da bi zmagovali nad grehom in rasli v svetosti.¹ Zato svoje oči dvigajo k Mariji, ki sveti vsemu občestvu izvoljenih kot zgled kreposti« (C 65).

Tem besedilom je koristno dodati tudi opozorilo, ki ga je brez obotavljanja izrazil papež Janez Pavel II. v apostolskem pismu »Ob začetku novega tisočletja«: »Če so koncilski očetje tako zelo poudarili poklicanost vseh k svetosti, tega niso storili zato, da bi s tem dali nekakšno krono ekleziologiji, ampak da bi iz nje prikli-

Antonio Maria Sicari OCD, rojen leta 1943. Ustanovil je karmeličansko cerkveno gibanje, ki si prizadeva za posredovanje mističnega bogastva karmeličanske karizme laikom. Pri založbi Jaca Book je med drugim izdal 13 knjig Ritratti di Santi (1988–2013) in razna druga dela o karmeličanskih mistikih. – Članek In Maria e nei Santi la variegata bellezza della Chiesa santa, v: Rivista Internazionale di Teologia e Cultura Communio, nr. 238 (2013) 67–73 je prevedel Igor Luzar.

cali na dan notranjo, zanjo življenjsko pomembno dinamiko« (*Ob začetku novega tisočletja*, 30).

Vidimo, da je prvi temelj vsake teološke govorice o krščanski svetosti – in celo vsake »hagiografije« – samo ljubezen, *poročna ljubezen*, ki jo je Bog želel ponuditi vsakemu ustvarjenemu bitju. Govorimo o tisti *radikalni poročnosti*, ki je že vključena v dogodek učlovečenja, ko sta se dve naravi (Božja in človeška) združili v osebi Božjega Sina.² Zato je mogoče reči, »da se je Božji Sin s svojim učlovečenjem na neki način združil z vsakim človekom«.³

Spregovorimo sedaj še nekoliko več o tej »*mistični poročnosti*« – ki je skrivnostna, vendar zelo globoko resnična –, ki jo je Jezus ponudil vsakemu ustvarjenemu bitju, s katerim se je srečal na zemlji (v letih svojega zemeljskega romanja), ter o tisti, ki jo vstali Jezus znova daruje vsakemu posameznemu verniku, ki se izroči v njegov objem. Jezus sam se v prilikah rad predstavlja kot ženin, ki gre naproti človeštvu, da bi ga objel in poskrbel zanj. Apostol Pavel je poleg tega razložil, da je Cerkev človeštvo, ki se zaveda te njegove ljubezni in se mu izroča »kakor v zakonu«.⁴

Vstali Jezus je resnična in živa oseba, ki ljubi in želi biti ljubljjen. Zato Cerkev kot nevesta sije na obličju kristjanov, ki vedno bolj razodevajo ljubezen, ki so jo prejeli in jo vračajo.

2. Poslušanje postane meso

»Svetnike« ne imenujemo svete zato, ker so najboljši, niti zaradi njihovega junaštva, ampak zato, ker so bolj ljubili. Njihova ljubezen se ni izčrpala v čustvih in pobožnostih, temveč v gorečem medsebojnem podarjanju. »*Besedi, ki je postala meso*« iz ljubezni, so svetniki darovali svoje »*ljubeče poslušanje, ki je postalo meso*«. Posnemali so Marijo in se učili od nje. Marija je v poslušnosti nebeškemu Očetu, ki jo je izbral za mater svojega Sina, postala »*vsa sveta*«. Ko je Sinu darovala svoje naročje, je pustila, da jo je posvetil in napolnil Sveti Duh.

Nadalje je »*sveto*« (se pravi v popolni ljubeči pokorščini) »*nosila v sebi*«, rodila in vzgojila *svetega Božjega Sina* in ga spremljala

v njegovem odrešenjskem poslanstvu vse do Golgote, kjer se je v bolečini in ponižno pridružila njegovi daritvi. Marija je verovala tudi s svojim telesom. Njena svetost je v njeni brezmejni »privolitvi«, ki jo je izrazila s telesom in dušo.⁵

Enako so tudi »svetniki« (predvsem »kanonizirani«, v katerih Cerkev prepoznava *zglede in vzore*) s popolno in učlovečeno resnobo odgovorili na učlovečenje. Božjemu Sinu, ki si je privzel našo človeško naravo z vsemi njenimi omejenostmi (zgodovinskimi, zemljepisnimi, družbenimi in kulturnimi), so izročili svojo človeško naravo – z vso svojo zgodovinsko in okoljsko opravo –, da bi se tako pustili odrešiti in pobožanstviti.

Za kristjana – v konkretnih življenjskih okoliščinah – svetost pomeni, da pusti Ljubezni (prejeti in vrnjeni), da pretrpi vse učlovečenje, trpljenje in smrt, ki je potrebna za vstajenje: ne samo lastno vstajenje, ampak tudi vstajenje sveta, ki ga je Bog zaupal njihovi ljubezni.

Svetnik je takšen zato, ker vedno izraža svetost celotne Cerkve, vendar jo udejanja »tukaj in sedaj« po meri tiste ljubezni, ki jo svet terja od vsakega izmed njih. Seveda, Bog ljubi svet. A svet razodeva, kakšna je njegova potreba po ljubezni, čeprav pogosto napada prav tisto ljubezen, ki mu je bila zastonjsko darovana in ki jo tako potrebuje. Od tega je odvisna izredna in pestra fenomenologija krščanske svetosti: *sveti mučenci, sveti kontemplativni možje in žene, svetniki dobrotelnosti, sveti duhovniki, svetniki začetkov Cerkve, sveti misijonarji, sveti laiki...*: to so učlovečenja edinstvenega Jezusovega obličja in nadaljevanje njegove vstale človeške narave.⁶

V svetosti pa je tudi poseben vidik, ki ga ne smemo zanemariti: svetniki darujejo sveti Cerkvi možnost, da premišljuje *dve različni podobi* Jezusa Kristusa.

3. Kristusova podoba v zaljubljenih svetnikih

Predvsem pa obstaja *lastna podoba vsakega zaljubljenega svetnika*. Vsak od njih (kakor smo videli) *se zaljubi* v neki vidik

Kristusovega obličja, ga posnema in odseva v Cerkvi in svetu. V svetnikih (v njihovih osebnostih, delih in spisih) tako ponovno vidimo »ubogega Kristusa« (sv. Frančišek Asiški), »Kristusa pokorščine« (sv. Ignacij Lojolski), »usmiljenega Jezusa« (sv. Kamil de Lellis, bl. Mati Terezija iz Kalkute), »Jezusa sprave« (sv. Pij iz Pietrelcine), »misijonarskega Kristusa« (sv. Frančišek Ksaverij), »Kristusa ženina« (sv. Terezija Ávila).

Tukaj omenjeni primeri so zelo omejeni in bi jih mogli brezmejno pomnožiti.⁷ Ob tem ne smemo pozabiti, da moremo v svetnikih zopet podoživljati in častiti – na vedno nov način – poglavitne skrivnosti Jezusovega življenja.

4. Različne podobe »zaljubljenega« Jezusa

Ne smemo pa zanemariti neke druge resnice, ki je še bolj osebna in privlačna: vsak svetnik nam ponuja možnost, da premišljujemo *novo in edinstveno Kristusovo podobo: zaljubljeno podobo*, ki si jo Jezus privzame do vsakega od njih. Iz splošne izkušnje vsi vedo, da si obličje zaljubljenega človeka privzema nezamenljive in edinstvene poteze prav v moči te posebne in značilne ljubezni, od katere je prevzet. Obličje tistega, ki ljubi in ve, da je ljubljen, ni več enako obličju tistega, ki šele išče ljubezen. V pristnem ljubezenskem srečanju se dva človeka vzajemno preobražata in vsak razodeva nove vidike svoje osebe.

Tudi svetost je dogodek ljubezni. Ko se rojeva, ne smemo misliti, da se med Jezusom in vernikom vzpostavlja »splošno in običajno« ljubezensko razmerje. Prav nasprotno, v obeh se uresničuje enkratni pojav ljubezenskega preobražanja. In če drži, da je tu navzoč Jezus, to pomeni, da mu je (s strani ustvarjenega bitja!) dana možnost, da izrazi nov in edinstven obris svoje osebe.

V peti kitici pesnitve *Temna noč* sv. Janez od Križa poje o preoblikovanju ljubezni: »O noč, ti, ljubeznivejša od zore, / o noč, ki mene varno si vodila, / o noč, ki ljubo z Ljubim / v eno si sklenila, / si ljubo v Ljubega izpremenila.« Njej smo posvetili to razlago: »Gre

za hvalnico čudenja in hvaležnosti nôči, ki je že skoraj postala *poročna noč*: kraj ljubečega srečanja (*»Amado con la amada«*) in ljubeče preobrazbe (*»amada en el Amado«*). Bodimo pozorni na to, da gre za dva *»trpnika«* in torej ustrezno za dva *»dejavna«* osebka: Božji Ljubitelj ne spremeni vase ljubljene, ampak je Božji Ljubitelj sam *»Ljubljen«*. Vsak daruje tudi ljubezen, ki jo je prejel od drugega. Gre torej za kitico razodetih obličij.«⁸

Najbolj očarljiva skrivnost svetnikov je vsebovana v tej izredni zmožnosti, da svetniki (uboga in omejena ustvarjena bitja!) Jezusu podarjajo možnost, da se vedno na nov način razodeva svoji Cerkvi. V njihovih življenjskih zgodbah se lahko učimo, kako je mogoče ljubiti Jezusa. Še bolj pa se moremo naučiti, kako zna Jezus vse do neskončnosti poosebiti svojo ljubezen do vsakega ustvarjenega bitja, kakor da bi bilo edino na svetu. Ko se kristjani v molitvah priporočajo svojim najljubšim svetnikom, zaznavajo, kako odkrivajo tudi edinstveno obličje Jezusa Ženina in se tega veselijo, čeprav tega ne bi znali razložiti.

5. Sveta Cerkev *»v pozlačenem oblačilu«*

Tudi to daje sveti Cerkvi tisto posebno očarljivost, katere ji nihče nikoli ne more odvzeti. V svoji razlaga Psalma 44, ki smo ga že navedli, se sveti Avguštin zadrži, preden opiše očarljivo lepoto Ženina Kristusa:

»Nam torej, ki verujemo, se Ženin vedno predstavlja lep. Lep je Bog, Beseda pri Bogu. Lep je v naročju Device, kjer ni izgubil božanskosti in si je privzel človeško naravo. Lepa je Beseda, rojena kot otrok, kajti ko je bil otrok, ko je sesal mleko, ko ga je mati nosila v naročju, tedaj so nebesa spregovorila, angeli prepevali hvalnice, zvezda je vodila pot treh kraljev, tedaj so ga počastili v jaslicah kot hrano krotkih. Lep je torej v nebesih, lep na zemlji, lep na prsih, lep v objemu staršev: lep v čudežih, lep v mukah, lep, ko vabi v življenje, lep, ko se ne meni za smrt, lep, ko zapušča življenje, in lep, ko ga spet prejme; lep na križu, lep v grobu, lep v nebesih.«

Potem se sveti Avguštin zadrži ob pestri lepoti Cerkve. »Kraljica-Nevesta«, ki stoji na Ženinovi desnici »v pozlačenem oblačilu, pestro ozaljšana« (»in vestitu deaurato, circumdata varietate«). Avguštin je videl to lepoto, ki ga je očarala, v raznovrstnosti narodov in jezikov, ki izražajo »isto modrost, isti nauk, isto cerkveno disciplino«:

»Kaj je oblačilo te kraljice? Dragoceno in raznovrstno je: skrivnosti verskega nauka so namreč izražene v različnih jezikih. Nekatere v afriškem jeziku, druge v sirskem, zopet druge v grškem, hebrejskem jeziku, zopet druge v tem in onem jeziku. Vsi ti jeziki sestavljajo raznovrstnost oblačil te kraljice. Kakor se raznovrstnost ujema v enovitosti obleke, tako se tudi vsi ti jeziki ujemajo v izpovedovanju ene same vere. Naj bo raznovrstnost v obleki, vendar naj v tem ne bo ločitve. Razumemo raznovrstnost različnih jezikov in razumemo obleko zaradi njene enovitosti. Toda kaj je zlato v isti raznovrstnosti? To je modrost. Naj bo različnih jezikov, kakor hočete, vendar je samo eno zlato, ki ga oznanjamo: ni različno zlato, ampak raznovrstnost enega samega zlata. Vsi jeziki namreč oznanjajo isto modrost, isti nauk in isto cerkveno disciplino. Različnost je v jezikih, zlato pa je vsebini.«⁹

Upamo si trditi, da sveti cerkveni učitelj ne bi obžaloval, če uporabimo isto podobo za raznovrstno svetost, ki krasi eno samo Cerkev, ki se v času pripravlja na najbolj vzvišeno bogoslužje. To bogoslužje bomo obhajali, ko »bo vsa Cerkev svetih v najvišji blazenosti ljubezni molila Boga in 'Jagnje, ki je bilo žrtvovano' (Raz 5, 12)« (C 51).

Opombe

¹ Iz tega sledi, »da so vsi kristjani, naj bodo katerega koli stanu ali položaja, poklicani k polnosti krščanskega življenja in k popolni ljubezni« (C 40). Vendarle je treba povedati, da ima ta klic k svetosti svoje korenine že v dejstvu, da jim je bila že celostno podeljena s svetim krstom: »Tisti, ki hodijo za Kristusom, so od Boga poklicani in opravičeni v Jezusu Gospodu ne po svojih delih, marveč po njegovem sklepu in milosti; v krstu vere so postali resnično božji otroci in deležni božje narave in tako v resnici sveti« (C 40). Janez Pavel II. je v apostolskem pismu *Ob začetku novega tisočletja* poudaril, da »je ta dar svetosti, če lahko tako rečemo, objektivne svetosti, podarjen slehernemu krščenemu« (čl. 30) in da je »krst zares vstop v Božjo svetost zaradi vcepitve v Kristusa in naselitve njegovega Duha« (čl. 31).

² Na tem mestu dodajamo lepo primerjavo sv. Avguština: »Nevesta je Cerkev, ženin je Kristus (...). To je poročna zveza med Besedo in mesom: poročna postelja te zveze pa je Marijino telo« (*Enarratio in Ps 44, n.3*).

³ CS 22; *Redemptor hominis*, 13.

⁴ *Prim. Ef 5*, 1–2; 22–32.

⁵ Ob tem lahko pomislimo na izraze, ki se tičejo Marije in nam jih posredujejo evangeliji o Jezusovem otroštvu: (»Sveti Duh *bo prišel nadte.*« ; Sveto, ki *bo rojeno...*« ; »Naj se mi zgodi po *tvoji Besedi*«; »moj Duh se raduje v Bogu, *mojem Zveličarju* (= Jezus); »velike reči *mi je naredil On*, ki je mogočen«; »njegovo *usmiljenje se razteza od roda do roda*«; »Blagoslovljena si ti, ki si verovala, *in blagoslovljen je sad tvojega telesa*« ...): to so starozavezni izrazi, ki so v Mariji tako rekoč *utelešeni*.

⁶ Od tu izhaja presenetljivo dejstvo, da svetniki, čeprav tako različni med seboj – nanizani skozi dvatisočletno zgodovino krščanstva – razodevajo, kakor da bi imeli isto obličje (oseb, zaljubljenih v istega Jezusa in gorečih za odrešenje vseh ljudi), pri tem pa ohranja vsak izmed njih svoj lastni izraz. V njihovi osebi je vedno prepoznavna raznolikost časovnih obdobji in krajev, v katerih so živeli, svojevrstne osebne značilnosti vsakega, njim lastna zavest odgovornosti poslanstva, ki jim ga je Bog zaupal, jasen odsev njihove dejavnosti in del, ki so jih storili, dediščine, ki so jo zapustili... Vsi so podobni Kristusu, kajti vsi so uresničili čudež ljubeče hoje za Njim, vendar ga vsi predstavljajo na različni način in pri tem poudarjajo prav določene vidike njegovega poslanstva ali kakšen značilen vidik njegovega odrešenja. Tako obstajajo svetniki, za katere se zdi, da so popolnoma zatopljeni v tiho molitev k nebeškemu Očetu, ter drugi, ki so na viden način predani dobrotelni in socialni dejavnosti. Potem so svetniki, ki so zvestobo Kristusu v mučeništvu izpričali s svojo krvjo, in drugi, ki so se v teku svojega dolgega in rodovitnega življenja posvetili potrpežljivi gradnji. Med svetniki najdemo otroke, mladino, odrasle in stare, svetnike, ki pripadajo različnim družbenim slojem in življenjskim slogom. Imamo svetnike, ki so s svojo lučjo razsvetljevali svet in zaznamovali družbo v svojem času. Zopet drugi, ki so živeli skrito življenje v preprostosti, ter svetnike, ki so vzbujali občudovanje, in take, ki jih Božje ljudstvo iskreno in globoko ljubi. Vendar pa so vsi prepoznavni po svojevrstnem znamenju: po ponižnosti, s katero v življenju niso hoteli nikoli usmerjati pozornosti nase, temveč dajati slavo samó Bogu, katerega so ljubili z vsem srcem in vso dušo« (A. M. Sicari, *Vita dei Santi in breve*, Jaca Book, Milano 2000, 11–12).

⁷ Dovoljujem si opozoriti bralca na mojih 13 zvezkov *Ritratti di Santi*, ki sem jih izdal pri založbi Jaca Book (Milano 1988–2013).

⁸ A.M. Sicari, II »*Divino Cantico*« di S. Giovanni della Croce, Jaca Book, Milano 2011, 412.

⁹ *En. In Ps.*, 44, 3.24.